

KRIS-Oulu ry

Valmiuksia siirtyä työelämään hanke (VST)

LOPPURAPORTTI

Hankkeen lähtökohta, tavoitteet ja kohderyhmä

Hankkeen lähtökohtana oli tavoittaa vaikeasti työllistyviä, pääasiassa lainrikkojатаustaisia alle 29- vuotiaita nuoria. Tavoitteena oli tarjota kohderyhmän asiakkaille yksilöllistä tukea ja palveluohjausta sekä parantaa ja edistää heidän pääsyään opiskelemaan tai välityömarkkinoille ja sitä kautta avoimille työmarkkinoille. Tavoitteena oli myös selvittää asiakkaiden työllisyysprosessin kriittisiä kohtia sekä etsiä niihin ratkaisuja. Määrälliseksi tavoitteeksi hankkeelle oli määritelty 10-15 henkilöä vuodessa.

Asiakkaita tavattiin yksilöajoilla noin 560 kertaa vuodessa. Vankiloissa asiakkaita tavattiin yksilöajoilla noin 150 kertaa vuodessa. Suurin osa asiakkaista oli vaikeasti työllistettäviä sekä vajaakuntoisia. Monille heistä ei oltu tehty työvoimatoimistossa vielä aktivointisuunnitelmaa eikä heidän tilannettaan oltu kunnolla kartoitettu pitkään aikaan.

VALMIUKSIA SIIRTYÄ TYÖELÄMÄÄN- hankkeessa vertaistuki ja työllisyyshoidon ammatillisuus kytkeytyivät tiiviisti yhteen. Hanke tarjosi lainrikkojатаustaisille, vaikeasti työllistyville henkilöille tietoa, yksilöllistä tukea ja palveluohjausta sekä edisti heidän pääsyään välityömarkkinoiden kautta koulutukseen ja avoimille työmarkkinoille. Samalla vaikutettiin rikollisuutta ylläpitävän syrjäytymiskehityksen katkaisemiseen ja uusintarikollisuuden vähentämiseen.

Kehittämisen osa-alueet: viranomaisyhteistyö, oppilaitosyhteistyö, seuraamusasiakkaiden palveluiden kehittäminen, jälkihuoltopalveluiden täydentäminen, ennaltaehkäisevä työ, ammattilaisten ja vertaisten yhteistyömalli.

Asiakkaat ohjautuivat palvelun piiriin vankila-, erityisnuoriso- ja avotyömme kautta. Sidosryhmät ja yhteistyökumppanit tekivät myös asiakasohjausta sovitusti.

Hankkeen avulla pyrittiin myös vaikuttamaan yhteiskunnan rakenteisiin sekä asenteisiin, rikollisuutta ylläpitävän syrjäytymiskehityksen katkaisemiseen ja uusintarikollisuuden vähentämiseen.

Hankkeen kohderyhmä

VST- Valmiuksia siirtyä työelämään – hankkeen ensisijaisena kohderyhmänä olivat alle 29-vuotiaat vankilassa tai yhdyskuntaseuraamuksissa olevat henkilöt (ehdollinen vankeusrangaistus, yhdyskuntapalvelu sekä nuorisorangaistus). Ensisijaiseen kohderyhmään kuuluvat myös ehdonalaisessa, valvontarangaistuksessa, koevapaudessa olevat tai koevapauteen pääsemässä olevat sekä vapauttamisyksikköön sijoitetut vangit.

Hankkeen toisena kohderyhmänä olivat alle 29-vuotiaat lainrikkojataustaiset henkilöt. Kohderyhmä koostuu rikos- ja päihdetäustaisista henkilöistä joilla on vaarana syrjäytyä yhteiskunnasta ja pahimmillaan päätyä vankilakierteeseen. Kyseisen kohderyhmän henkilöitä ohjautui KRIS:in palvelun piiriin sidosryhmien ja yhteistyökumppaneiden ohjaamina.

Hankkeen tavoitteet

VST-hankkeen tavoitteena oli tarjota vangeille ja muille lainrikkojataustaisille sekä päihdeongelmasta toipuville, vaikeasti työllistyville henkilöille tietoa, yksilöllistä tukea ja palveluohjausta sekä edistää heidän pääsyään välityömarkkinoiden kautta avoimille työmarkkinoille.

Tavoitteena oli integroida hankkeen kautta vuodessa 10-15 vaikeasti työllistettävää alle 29- vuotiasta lainrikkojataustaista henkilöä koulutuksiin ja eteenpäin työmarkkinoilla. Sekä löytää ja tarjota asiakkaillemme mahdollisuuden yksilöllisen, tavoitteellisen sekä suunnitelmallisen palveluohjauksen, koulutuksen ja tuen turvin. Selvittää vankien työllistymisprosessien kriittisiä kohtia ja etsiä niihin ratkaisuja (mm. velat, laitostuminen, oppimisvaikeudet, erilaiset psyykkiset sairaudet). Auttaa velkaongelmissa olevia asiakkaita selvittämään sekä järjestelemään velkojaan niin että motivaatio ja mahdollisuudet työllistyä lisääntyisivät.

Kehittää ja luoda käytäntöä jossa järjestettäisiin erilaisia työllistymiseen valmentavia ryhmätilaisuuksia (motivointi, CV:n teko, työhakemuksen laatiminen, työvoiman eri ajankohtaisista palveluista tiedottaminen, ATK taitojen lisääminen).

Edelleen kehittää verkostoyhteistyötä eri viranomaisten kanssa sekä kehittää ja luoda hankkeen kautta mahdollisuuksia järjestää erilaisia yhteistyö- ja infotilaisuuksia kokemusammattilaisuuden kautta niille sosiaali- ja terveysalan sekä työvoimahallinnon toimijoille, joilla on asiakkaina vankila- ja rikostaustaisia henkilöitä.

Hankkeen toteutus ja yhteistyö

Hankkeen kokonaistoteutusaika oli 1.7.2013 – 31.12.2015. Vuonna 2013 hankkeessa työskenteli yksi kokopäiväinen työntekijä ja vuosina 2014 – 2015 Hankkeessa on työskennellyt kaksi kokopäiväistä työntekijää, joilla molemmilla on sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammattipätevyys sekä vankka kokemus ja osaaminen rikosseuraamusasiakkaiden kanssa työskentelystä.

Asiakkaiden ohjautuminen hankkeeseen

Asiakkaat ohjautuivat palvelun piiriin pääasiassa vankila-, erityisnuoriso- ja avotyömme kautta. Sidosryhmät ja yhteistyökumppanit tekivät myös asiakasohjausta sovituksi.

Yksilöidyt työnkuvat

Kannustimme vahvasti asiakkaitamme käyttämään pitkän työttömyysajan jälkeen erilaisia välityömarkkinoiden palveluita. Nämä tarjoavat usealle pitkäaikaistyöttömälle tärkeän väliaskelman, johon osallistumalla heidän useasti puutteelliset työelämän sekä sosiaalisen kanssakäymisen taitonsa saavat hyvän mahdollisuuden kohentua. Pienempikin osallistuminen yhteiskunnan toimintaan nostaa pitkään sieltä pois olleiden henkilöiden itsetuntoa ja heidän itsearvostuksensa ja osallistumisensa lisääntyy.

Koulutuksesta kiinnostuneiden henkilöiden kohdalla hanke tarjosi henkilökohtaista opinto-ohjausta ja opiskelutaitojen harjoittelua ohjatusti.

Hankkeen työntekijät osallistuivat alan koulutuksiin sekä seminaareihin joita on ollut saatavilla hankkeeseen myönnetyn rahoituksen puitteissa sekä yhteistyökumppaneiden maksutta järjestäminä (mm. valtakunnallisille päihdepäiville). Työntekijät ovat päivittäneet

Omille jaloille –velka ja talousneuvontatukihenkilöiden koulutustaan.

KRIS ja VST hanke ovat kehittäneet edelleen verkostoyhteistyötä eri viranomaisten kanssa sekä luonut hankkeen kautta mahdollisuuksia järjestää erilaisia yhteistyö- ja infotilaisuuksia kokemusammattilaisuuden kautta niille sosiaali- ja terveysalan sekä työhallinnon toimijoille, joilla on asiakkanaan vankila- ja rikostaustaisia henkilöitä. Erilaisia infotilaisuuksia VST hankkeen työntekijät pitivät hankkeen aikana 18 kappaletta. Lisäksi järjestimme kouluinfoja tilauksesta, lähinnä yläkouluikäisille.

Pyrimme kehittämään opastavia, motivoivia ja pitkällä tähtäimellä toimivia malleja työnantajille lainrikkojataustaisen ihmisen työllistämisen tueksi. Etsimme myös työnantajia jotka toimisivat mahdollisina työllistäjinä vaikeasti työllistettävien henkilöiden siirtyessä eteenpäin työllisyyspolullaan hankkeen ohjaamana.

Hankkeen kautta järjestettiin velkaneuvontaa niille asiakkaille, joilla on ulosotossa tai muussa virallisessa perinnässä olevia velkoja. Kokemusten mukaan suuret perinnässä olevat velat vähentävät kohderyhmän henkilöiden motivaatiota sekä realistisia mahdollisuuksia työllistyä. Molemmat KRIS Oulu ry:n hanketyöntekijät ovat käyneet Takuu-Säätiön järjestämän Omille jaloille -tukihenkilöiden peruskoulutuksen, jossa on käsitelty velkaantuneiden asiakkaiden kannalta tärkeitä asioita ja niiden hoitamista kuten perintätoimea, ulosottoa, luottotietoja, velkojen järjestelykeinoja, velkojen vanhentumista, taloudenhallintaa, maksuvaralaskelmaa, vaikeassa elämäntilanteessa olevan ihmisen kohtaamista sekä tukemista, Omille jaloille -toimintaa ja vapaaehtoistyötä.

Hankkeen ja työvoimaviranomaisten yhteistyö

Oulun te-toimiston henkilö oli jäsenenä hankkeen ohjausryhmässä ja vaikuttamassa näin läheltä hankkeen tavoitteisiin sekä sisältöön ja kertomassa tulevista haasteista sekä tarpeista.

Te-toimiston kanssa tehtiin tiivistä asiakasyhteistyötä.

Muu yhteistyö

Hanke teki yhteistyötä TE-toimiston, yhdyskuntaseuraamustoimiston ja Ouka:n sosiaalipalveluiden kanssa. Vankilayhteistyötä tehtiin Pelson, Kestilän, Oulun ja Ylitornion vankiloiden kanssa sekä Oulun vapauttamisyksikön kanssa.

Järjestöyhteistyötä tehtiin ViaVis hankkeen kanssa sekä Takuusäätiön kanssa. Pääpiirteittäin yhteistyö on ollut asiakasohjausta.

Hankkeelle asetetut tavoitteet toteutuivat hyvin. Vankiloissa asiakkaat valmentuivat tulevaan vapauteen ja työllistymisen haasteisiin. Siviilissä olevat asiakkaat poluttuivat hyvin eteenpäin ja itseohjautuvien asiakkaiden määrä nousi hankkeen loppua kohden hyvin. Asiakkaiden palaute on ollut positiivista ja asennemuutosta on saatu aikaiseksi.

Lainrikkojen kanssa tehdystä työstä saatua osaamista ja kokemusta pyritään hyödyntämään poikkihallinnollisessa yhteistyössä. Kokemuksia pyritään jakamaan myös työmarkkinoilla toimivien yhteistyötahojen kanssa.

Hanke pyrki kehittämään työmme kautta opastavia, motivoivia ja pitkällä tähtäimellä toimivia malleja työnantajille, jotka toimivat mahdollisina työllistäjinä vaikeasti työllistettävien henkilöiden siirtyessä eteenpäin työllisyyspolullaan.

Hankkeen tulokset ja arvio toiminnasta

Hankkeeseen osallistuneet; määrä ja rakenne

Hankkeessa on ollut kiinteänä asiakkaana välillä 1.7.2013 – 31.12.2015 yhteensä 88 päihde tai lainrikkojатаustaista henkilöä, joista naisia oli 25 ja nuoria alle 25 -vuotiaita 28. Vankilassa olevia tai olleita heistä on 61.

Näistä henkilöistä neljänkymmenen kahdeksan (48) työllistymistilanne on parantunut hankkeen avustamana ja he ovat poluttuneet eri toimintoihin seuraavasti:

- työkokeilu, työelämänvalmennus sekä työharjoittelu: 19

- kuntouttava työtoiminta: 3 (kesken jääneet polutukset)
- palkkatyö: 5
- koulu ja ammattikoulutukset: 21

Huomioitavaa on, että VST–hankkeen mukana ollessa työelämään ohjatuista sekä KRIS-Oulu ry:ssä olleista tukityöllistetyistä asiakkaista n. 90 % on irtautunut vankila- ja rikoskierteestä. Tämän luvun selittää vain se että nämä henkilöt ovat ainakin jossain määrin kiinnittyneet yhteen tai useampaan KRIS-työn osa-alueeseen, joka on tukenut heidän päivittäistä raittiuttaan sekä rikoksettomuuttaan.

Hankkeessa keskityttiin laatuun ja vaikean sekä moniongelmaisen kohderyhmän polutukset olivat usein erittäin pitkiä. Kun puhutaan päihde- ja rikostaustaisen ihmisen paluusta yhteiskuntaan unohdetaan usein, että päihteitä on käytetty jopa kymmeniä vuosia ja vankilakertalaisuuksia saattaa myös olla kertynyt erittäin useita. Sosiaaliset ja mielenterveydellisetkin ongelmat saattavat olla pitkiä ja todella haastavia. Näiden johdosta kaikki normaalin elämän tavat ja kyvyt ovat unohtuneet tai niitä ei ole edes kehittynyt. Usein sosiaalisetkin taidot ovat heillä jotain aivan muuta kuin työ tai opiskelupaikoilla on totuttu normaalisti näkemään. Näistä kaikista huolimatta riittävällä ja ”samalta”korkeudelta saadun tuen avulla henkilöt ovat saaneet elämänhallintaansa suurta kasvua, pysyneet erossa päihteistä ja rikoksista ja kyenneet kiinnittymään yhteiskunnan sekä työelämän tarpeisiin ja haasteisiin. Jatkuva rinnalla kulkeva tuki jopa vuosien päästä muutoskohdasta on avain pitkäaikaisen onnistumiseen sekä henkilökohtaiseen ja kestävään rikkinäisen yksilön kehitykseen.

VST- hankkeesta saadut positiiviset tulokset ovat erittäin korkeita, voisi sanoa että jopa omassa luokassaan. Kaikessa KRISin toiminnassa olennaista on jatkuva ja luottamuksellinen rinnalla kulkemisen tuki ja tieto sen olemassaolosta myös tulevaisuudessa. Esimerkiksi nuorille KRIS itsessään on jo turvallinen paikka aloittaa työelämä, missä lopulta voimaannutaan työskentelemään KRISin ulkopuolella ja missä saadaan tulevaan työelämään tai koulutukseen uusia valmiuksia, kykyjä sekä sosiaalisuutta ja näiden kautta rohkaistutaan etenemään elämässä työhön ja koulutukseen.

Hankkeeseen liittyvä muu toiminta

KRIS-Oulu on tuottanut VST oppaan. Oppaassa kuvataan KRIS-Oulu ry:n VST-Projektin hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja lainrikkojataustaisten henkilöiden yhteiskuntaan kiinnittymisen tukemiseksi ja saattamiseksi. VST-toimintamalli tukee asiakkaan oikeuksia ja osallisuutta sekä ehkäisee syrjäytymistä. VST-toimintamalli tukee myös viranomaisjärjestökumppanuutta, paikallisten toimijoiden ja järjestöjen välistä kumppanuutta sekä niiden roolin näkyväksi tekemistä lainrikkojataustaisten henkilöiden kanssa työskennellessä. Toivomme, että opas herättää konkreettisia tapoja toimia sekä vahvistaa nykyistä palvelujärjestelmää Hankkeesta on tilattu vaikuttavuusarvio Centria Ammattikorkeakoulusta.

Julkisuus ja tiedottaminen

Hankkeesta on raportoitu kuukausittain rahoittavalle taholle. Tiedot on annettu myös KRIS keskusliitolle, joka kerää ja julkaisee niitä verkossa sekä jakaa eteenpäin yhteistyökumppaneille.

Hankkeen ohjausryhmätyöskentely

Ohjausryhmään kuuluu johtavia lainrikkojatyön sekä työvoiman viranomaisia Oulun alueelta.

Ohjausryhmä on kokoontunut keskimäärin 3-4 kertaa vuodessa.

Muuta

KRIS-Oulu on saanut rahoituksen MOVE ON! hankkeeseen Pohjois-Pohjanmaan TE-toimistolta.

MOVE ON! -hanke tukee toiminnallaan mm. vankeuslain mukanaan asettamia haasteita kuntien, vankeinhoidon ja kolmannen sektorin välisestä yhteistyöstä vankien työllistymisen osalta. Ja se on jatkoa VST -hankkeen työskentelylle, laajennettuna.

Oululaisia vankilassa rangaistustaan suorittavia sekä sieltä vapautuvia yli 500 päivää työmarkkinatukea saaneita on edelleen useita. Suurin osa heistä on vaikeasti työllistettäviä sekä vajaakuntoisia. Monille heistä ei ole tehty työvoimatoimistossa vielä aktivointisuunnitelmaa eikä heidän tilannettaan ole kunnolla kartoitettu pitkään aikaan.

Useat heistä eivät kouluttaudu tai työllisty ilman vahvaa ja yksilöllistä tukea vaan jatkavat työttömyyttä sekä rikos –ja päihdekierrettä. Yhteiskunnan nykykehityksen varjossa on selvää että KRIS-Oulu ry:n ja ko. asiakaskunnan määrä ei tulevaisuudessa tule ainakaan pienenemään, vaan pikemminkin kasvamaan. Työttömyys ja huonovointisuus lisääntyy vaikeiden talousvuosien aikana ja kohderyhmän parissa tarvitaan todennäköisesti aina vain enemmän resursseja.